

Knihovna profesora Kořenského jako památka a zdroj inspirace pro další generace lingvistů

Original Study

Karel Čapka
Katedra obecné lingvistiky
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Česká republika
capka.karel@gmail.com

Klára Venglařová
Katedra obecné lingvistiky
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Česká republika

Received: 6. 9. 2023; Accepted: 13. 11. 2023

The Library of Professor Kořenský as a Memorial and Source of Inspiration for Future Generations of Linguists

Abstract: Professor Kořenský was a prominent personality of Czech linguistics, whose extensive research work covered many areas, including grammar, semantics, discourse analysis, communication process, morphology and others. His work significantly influenced the development of linguistics as a discipline in the Czech Republic. The Library of Professor Kořenský, dedicated to his legacy, is an expression of respect to his personality and scientific work, but it is also a source of inspiration and knowledge for future generations of linguists. It consists of two complementary parts: a physical library and an online library. The physical library is located at the Department of General Linguistics of Palacký University in Olomouc and is open to the public. It provides access to the collection of publications by Professor Kořenský and other related publications. The online library contains a catalogue of publications available in the physical library, contact information, a selection of Professor Kořenský's articles and other information and links to resources about his life and scientific contributions. The library was founded in 2023 through the collective efforts of students and academics, with the fundamental mission to preserve Professor Kořenský's work and make it accessible to current and future generations of linguists. It is a valuable resource for students, academics and anyone interested in linguistics. The library provides access to a comprehensive collection of materials documenting Professor Kořenský's scholarly work.

Keywords: Department of General Linguistics, general linguistics, Jan Kořenský, Library of Professor Kořenský, linguistics, linguistic publications, Palacký University in Olomouc

Abstrakt: Profesor Kořenský byl významnou osobností české lingvistiky, jehož rozsáhlá vědecká práce zahrnovala řadu oblastí, včetně gramatiky, sémantiky, analýzy diskurzu, komunikačního procesu, morfologie a dalších. Jeho práce významně ovlivnila vývoj lingvistiky jako disciplíny v Česku. Knihovna profesora Kořenského, která je věnována jeho odkazu, je výrazem úcty k jeho osobnosti a vědecké práci, zároveň však také představuje zdroj inspirace

a vědomostí pro další generace lingvistů. Skládá se ze dvou komplementárních částí: fyzické knihovny a online knihovny. Fyzická knihovna je umístěna na Katedře obecné lingvistiky Univerzity Palackého v Olomouci a je přístupná veřejnosti. Zpřístupňuje sbírku publikací profesora Kořenského a publikací s ním souvisejících. Online knihovna obsahuje katalog publikací dostupných ve fyzické knihovně, kontaktní informace, výběr článků profesora Kořenského a další údaje a odkazy na zdroje o jeho životě a vědeckém přínosu. Knihovna byla založena v roce 2023 společným úsilím studentů a akademiků, kteří si vytyčili za cíl uchovat a zpřístupnit dílo profesora Kořenského současným i budoucím generacím lingvistů. Představuje cenný zdroj informací pro studenty, akademické pracovníky a všechny, kdo se zajímají o lingvistiku. Knihovna zpřístupňuje ucelenou sbírku materiálů, které dokumentují vědeckou práci profesora Kořenského.

Klíčová slova: Jan Kořenský, Katedra obecné lingvistiky, Knihovna profesora Kořenského, lingvistika, lingvistické publikace, obecná lingvistika, Univerzita Palackého v Olomouci

ÚVOD

Profesor Jan Kořenský (1937–2022) byl významnou osobností české lingvistiky a stál mimo jiné u zrodu Katedry obecné lingvistiky Univerzity Palackého v Olomouci. Jako výraz úcty k jeho osobnosti a vědecké práci byla na naší katedře v rámci Mezinárodního sémiotického institutu (International Semiotics Institute) vytvořena knihovna věnovaná jeho dílu, jejímž cílem je uchovat a vyzdvihnout odkaz pana profesora pro současné, ale i budoucí generace lingvistů. Prostřednictvím knihovny se snažíme uchovat a zpřístupnit bohatou sbírku knih a dalších materiálů, které svědčí o jeho životě a práci. Tento příspěvek, který je součástí tohoto úsilí, popisuje vznik, umístění, obsah a význam Knihovny profesora Kořenského.

POPIS KNIHOVNY

Knihovna se fyzicky nachází na Katedře obecné lingvistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve druhém patře budovy Křížkovského 14. Byla slavnostně otevřena v březnu 2023 v rámci vzpomínkové události u příležitosti připomínky ročního výročí úmrtí profesora Kořenského. Knihovna obsahuje čtrnáct publikací. U dvanácti z nich byl profesor Kořenský autorem nebo spoluautorem, jedna mu je věnována a navazuje na jeho vědecké dílo, poslední obsahuje rozhovory s ním. Prostředky pro nákup knih a realizaci knihovny byly poskytnuty z univerzitních zdrojů. Knihovnu realizovali studenti Katedry obecné lingvistiky ve spolupráci s vyučujícími a dalšími zaměstnanci katedry.

INTERNETOVÁ A FYZICKÁ KNIHOVNA

Kromě fyzické knihovny vznikla v rámci webu Katedry obecné lingvistiky stránka věnovaná knihovně, která je dostupná na adrese <https://oltk.upol.cz/aktivity-katedry/knihovna-prof-korenskeho/>. Úvodní odstavce o panu

profesorovi nabízí odkazy na jeho životopis a přehled jeho činnosti. Na webu jsou též obsaženy informace o umístění knihovny a možnosti zapůjčení knih. Nedílnou součástí je seznam publikací, které jsou dostupné v knihovně, a odkazy na vybrané články, zejména z vědeckých časopisů *Slovo a slovesnost*¹ a *Naše řeč*², kam pan profesor hojně přispíval. U každé knihy jsou uvedeny bibliografické údaje, odkaz na anotaci z externích zdrojů a informace o dostupnosti knihy v knihovně, příp. Ústřední knihovně UP a dalších. Kde to bylo možné s ohledem na autorská práva, je k dispozici také e-kniha ve formátu pdf. Cílem bylo poskytnout zájemci o četbu publikací profesora Kořenského veškeré dostupné informace o literatuře na jednom místě, stejně tak i informace o tom, jak je možné k obsahu publikací získat přístup.

Seznam knih, které jsme do knihovny zařadili, byl založen na přání pana profesora a obsahuje díla, která on sám považoval za stěžejní. Seznam publikací jsme rozšířili na základě vyhledávání v rejstřících několika knihoven, internetového vyhledávání (např. Google Scholar, ale i archivy časopisů *Slovo a slovesnost* nebo *Naše řeč*) a doporučení dalších akademiků, kterým patří naše poděkování. Během vyhledávacího procesu jsme zjistili, že v prostředí internetu dosud neexistuje ucelený přehled publikací pana profesora. Proto jsme do existujících seznamů na Databázi knih³ a Wikipedii⁴ přidali chybějící tituly. Zmíněné platformy nyní nabízejí veřejně dostupné ucelené přehledy o jeho díle. V internetové Knihovně profesora Kořenského jsou pak uvedeny publikace, které se nám povedlo fyzicky získat, případně důležité publikace, které se nacházejí v Ústřední knihovně UP⁵, Vědecké knihovně v Olomouci⁶ nebo je lze zakoupit ve Vydavatelství UP⁷.

Získání knih předcházelo rozsáhlé vyhledávání na internetu, návštěvy antikvariátů fyzicky i online, dotazy na vydavatelství ohledně dotisků již neprodejných

1 <http://sas.ujc.cas.cz/> [25.8.2023]

2 <http://nase-rec.ujc.cas.cz/> [25.8.2023]

3 <https://www.databazeknih.cz/autori/jan-korensky-84533> [25.8.2023]

4 https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Kořenský [25.8.2023]

5 <https://www.knihovna.upol.cz/> [25.8.2023]

6 <https://www.vkol.cz/> [25.8.2023]

7 <https://www.vydavatelstvi.upol.cz/> [25.8.2023]

publikací, oslovování archivů, univerzit a knihovny Univerzity Palackého Zbrojnice. Od nakladatelství Univerzity Karlovy, kde profesor Kořenský působil, jsme získali hodnotné informace, které usnadnily další vyhledávání. Po vytvoření seznamu publikací byl realizován jejich nákup. Některé knihy byly darovány rodinou nebo kolegy profesora Kořenského, jiné byly zakoupeny nebo zapůjčeny od jiných institucí nebo soukromých osob. Velkou pomocí při nákupu titulů poskytla Ústřední knihovna UP. Bohužel některé výtisky se nám získat nepodařilo, jelikož nejsou dostupné volně ke koupi.

V online knihovně jsme chtěli vytvořit a dát k dispozici také elektronické verze vydaných knih, zejména za účelem snazší dostupnosti. Pro získání práv k publikaci elektronických verzí knih jsme oslovili organizaci pro autorská práva Dilia, která poskytla informace o vlastních právech ke knihám. Povolení od vlastníka práv k vytvoření a publikování elektronických verzí publikací jsme však bohužel neobdrželi. V online podobě jsou tedy dostupné pouze knihy, které již při svém vydání byly vytvořeny jako elektronické a jsou volně šiřitelné. V takovém případě je u dané publikace uveden odkaz k online publikaci.

ROZŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O PROFESORU KOŘENSKÉM

Jedním z cílů projektu Knihovny prof. Kořenského bylo zvýšit povědomí o jeho osobnosti a lingvistice obecně mezi širší veřejností. Proto jsme se rozhodli rozšířit informace na encyklopedii Wikipedie a doplnit seznam literatury na webu Databáze knih. Založili jsme nová hesla o panu profesorovi, nebo jsme již vzniklá doplnili a aktualizovali. Na Databázi knih jsme doplnili chybějící knihy a případně jsme dodali informace, které u již uvedených knih chyběly a opravili jsme zjištěné nesrovnalosti. Stejně tak jsme doplnili Databázi knih o fotografie obálek. Vybrali jsme tyto dva portály, jelikož Wikipedie je největší a nejnavštěvovanější⁸ online encyklopedií, která nabízí informace v mnoha jazycích a je volně editovatelná komunitou uživatelů. Databáze knih je největší česká internetová databáze knih⁹, která umožňuje vyhledávat, hodnotit a komentovat knihy a jejich autory. Doplnění informací o profesoru Kořenském a rozšíření informací o obecné lingvistice na tyto dva weby jsme považovali za smysluplné z důvodu jejich dosahu a popularity.

Na Wikipedii jsme vytvořili nebo rozšířili hesla o profesoru Kořenském v českém, německém a anglickém jazyce. Při této příležitosti jsme vytvořili i heslo o obecné lingvistice a rozšířili či upravili heslo o lingvistice a s ní související články. Stejnou myšlenkou článku o panu profesorovi bylo zahrnout informace z různých zdrojů pod hlavičku Wikipedie, aby byly plošně přístupné.

Rozšířením informací na veřejně dostupných webových platformách jsme chtěli přispět k šíření znalostí o profesoru Kořenském a lingvistice nejen mezi odbornou veřejností, ale také mezi laickými čtenáři, kteří by se

mohli zajímat o jazyk a jeho studium. Snažili jsem se ve srozumitelném jazyce a neakademické formě nabídnout základní informace a podklady pro počáteční vhlad do oboru lingvistiky a ukázat místního velikána oboru.¹⁰

ZÁVĚR

Text pojednává o významné osobnosti české lingvistiky profesoru Janu Kořenském a Knihovně profesora Kořenského, která je věnována jeho památce. Profesor Kořenský významně ovlivnil rozvoj lingvistiky v České republice. Průzkum jeho rozsáhlé vědecké práce nám umožnil lépe porozumět širokému spektru jazykovědných disciplín, kterým se věnoval, a jeho přínosu pro obor obecné lingvistiky. Projekt, který byl realizován studenty a akademiky Katedry obecné lingvistiky Univerzity Palackého v Olomouci, si klade za cíl zachovat a zpřístupnit dílo tohoto významného lingvisty dalším generacím.

Knihovna profesora Kořenského je důstojnou památkou jeho osobnosti a vědeckého díla. Fyzická knihovna nabízí veřejnosti přístup k jeho publikacím a dílům s ním souvisejícím a slouží tak k uchování a dokumentaci jeho významné akademické činnosti. Online knihovna pak poskytuje komplexní informace o dostupných publikacích, kontakt na knihovnu a přehled vybraných článků profesora Kořenského. Knihovna je cenným zdrojem informací pro studenty, akademické pracovníky a všechny, kdo se zajímají o lingvistiku.

Dílním cílem projektu bylo rozšířit povědomí o profesoru Kořenském a jeho díle. Doplnění informací o něm na Wikipedii a českou internetovou Databázi knih přibližuje jeho osobnost a přínos lingvistice široké veřejnosti. Tímto způsobem jsme se snažili podpořit zájem o jazykovědné obory a inspiraci pro nové generace lingvistů. Účelem vytvoření nejen fyzické, ale i online knihovny je zpřístupnit jeho výzkumné práce na poli jazyka pro nové studenty nejen z Univerzity Palackého, ale i z dalších univerzit. Cílem zpřístupnění informací v digitální podobě bylo seznámit s osobností pana profesora širší veřejnost jak v Česku, tak v zahraničí, a poukázat na silnou českou stopu v oblasti lingvistiky.

Knihovna profesora Kořenského představuje cenný zdroj informací a vzácnou památku na významného českého lingvistu. Její vznik a rozšíření informací o profesoru Kořenském má potenciál inspirovat další podobné projekty a přispět k zachování a šíření vědeckého dědictví. Věříme, že tato knihovna bude nadále sloužit jako zdroj informací a inspirace pro další rozvoj lingvistiky v České republice a že odkaz profesora Kořenského zůstane živý i nadále.

⁸ <https://www.similarweb.com/top-websites/reference-materials/dictionaries-and-encyclopedias/> [25.8.2023]

⁹ <https://www.databazeknih.cz/o-nas> [25.8.2023]

¹⁰ https://cs.wikipedia.org/wiki/Obecná_lingvistika [25.8.2023]

BIBLIOGRAFIE

Publikace v Knihořně profesora Kořenského:

- Komplexní popis výrazové struktury pádu substantiva v češtině. Jan Kořenský. Academia, Praha 1972.
- Práce o sémantické struktuře věty. Zdeněk Hlavsa, František Daneš, Jan Kořenský. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV 1973.
- Komplexní analýza komunikačního procesu a textu. Alena Jaklová, Jana Hoffmannová, Olga Müllerová & Jan Kořenský. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta 1979.
- Konstrukce gramatiky ze sémantické báze. Edice: Studie a práce lingvistické. Academia, Praha 1984.
- Mluvnice češtiny 2. Miroslav Komárek, Jan Petr & Jan Kořenský. Academia, 1986.
- Teorie přirozeného jazyka: interdisciplinarita, aplikace, prognózy. Edice: Studie a práce lingvistické. Academia, 1989. ISBN 80-200-0193-X.
- Komunikace a čeština. H&H, 1992. ISBN 80-85467-92-5.
- Proměny myšlení o řeči. FF UK, Praha 1998. ISBN 80-85899-38-8.
- Juristická a lingvistická analýza právních textů: (právněinformatický přístup).
- Člověk - řeč - poznání. Vydavatelství UP, Olomouc 2004. ISBN 80-244-0791-4.
- Analýza komunikačního procesu a textu. Jana Hoffmannová, Olga Müllerová & Jan Kořenský. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-4032-3.
- Proměny myšlení o řeči na rozhraní tisíciletí. Edice: Qfwfq. Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4281-5.
- Nový encyklopedický slovník češtiny. Marek Nekula, Petr Karlík & Jana Pleskalová et al. NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-480-5.
- Česká teorie: tendence moderní české sémiotiky. Vít Gvoždík et al. (včetně rozhovoru s prof. Kořenským). Vydavatelství UP, Olomouc 2016. ISBN 978-80-244-4946-3.
- Tygramatika. Soubor studií věnovaných prof. Janu Kořenskému k 75. narozeninám. Dokořán, Praha 2013. ISBN 978-80-7363-544-2.

Internetové zdroje

- Archiv časopisu Slovo a slovesnost 1935–2003 [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <http://sas.ujc.cas.cz/>. [cit. 25.8.2023]
- Naše řeč [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <http://nase-rec.ujc.cas.cz/>. [cit. 25.8.2023]
- Knihovna profesora Kořenského [online]. Katedra obecné lingvistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. <https://oltk.upol.cz/aktivity-katedry/knihovna-prof-korenskeho>. [cit. 25.8.2023]
- Jan Kořenský [online]. Databazeknih.cz. <https://www.databazeknih.cz/autori/jan-korensky-84533>. [cit. 25.8.2023]
- O nás | Databáze knih. Databazeknih.cz. <https://www.databazeknih.cz/o-nas>. [cit. 25.8.2023]

- Jan Kořenský [online]. Wikipedie. https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Kořenský. [cit. 25.8.2023]
- Top Dictionaries and Encyclopedias Websites Ranking in July 2023 [online]. Similarweb. <https://www.similarweb.com/top-websites/reference-materials/dictionaries-and-encyclopedias/>. [cit. 25.8.2023]
- Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci [online]. Univerzita Palackého v Olomouci. <https://www.knihovna.upol.cz/>. [cit. 25.8.2023]
- Vědecká knihovna v Olomouci [online]. Vědecká knihovna v Olomouci. <https://www.vkol.cz/>. [cit. 25.8.2023]
- Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci [online]. Univerzita Palackého v Olomouci. <https://www.vydavatelstvi.upol.cz/>. [cit. 25.8.2023]

Poděkování

Vřelě díky vedoucí katedry Obecné lingvistiky doktorce Ludmile Lackové, která iniciovala tvorbu knihovny na počest profesora Jana Kořenského. Díky její motivaci a pomoci mohla knihovna vzniknout a nabídnout mnoho drobných příležitostí, jak mezi veřejností rozšířit povědomí o panu profesorovi i obecné lingvistice.

Adresa

Katedra obecné lingvistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
Křížkovského 14, 771 47 Olomouc, Česko
capka.karel@gmail.com